

1. Imię i nazwisko: **Katarzyna Kotyńska**
2. Stopnie naukowe

stopień **magistra filologii ukraińskiej** uzyskany na wydziale Lingwistyki Stosowanej i Filologii Wschodniosłowiańskich (obecnie Wydział Lingwistyki) Uniwersytetu Warszawskiego, 1997

stopień **doktora nauk humanistycznych** w zakresie **literaturoznawstwa**, uzyskany na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego; rozprawa „Mitologizacja obrazu Lwowa w polskiej, ukraińskiej i rosyjskiej eseistyce drugiej połowy XX wieku”, 2005

3. Dotychczasowe zatrudnienie w jednostkach naukowych:

Instytut Sławistyki PAN, asystent: 1998-2001; adiunkt: od lipca 2005 do chwili obecnej (umowa o pracę, pełny etat do maja 2013, od czerwca 2013 do chwili obecnej 1/2 etatu)

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Filologiczny, Instytut Filologii Wschodniosłowiańskiej, adiunkt: od października 2009 do chwili obecnej (umowa o pracę, pełny etat)

4. Osiągnięcie wynikające z art. 16 ust. 2 ustawy z dn. 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym:

Katarzyna Kotyńska, *Lwów: o odczytywaniu miasta na nowo*, Międzynarodowe Centrum Kultury, Kraków 2015 (monografia naukowa; recenzenci: prof. dr hab. Andrzej S. Kowalczyk, UW; prof. Alois Woldan, Uniwersytet Wiedeński)

Celem monografii było dokonanie analizy obrazu Lwowa w literaturze współczesnej (XX-XXI w.), pisanej przez autorów polskich, ukraińskich i żydowskich. Najważniejsze było dla mnie przyjęcie perspektywy antropologicznej, szczególnie przydatnej w badaniach nad wzajemnym obrazem różnych lwowskich grup narodowych i społecznych. Taka perspektywa pozwala lepiej opisać związki i wpływy, które łączą (i/lub dzielą) obrazy Lwowa w pamięci i wyobraźni tych grup. Uważałam za konieczne ujęcie w ramach jednej pracy tekstów literackich, które powstawały w tak długim okresie, ponieważ to właśnie na przestrzeni XX wieku najwyraźniej zaobserwować można sposoby konstruowania narracji lwowskiej w literaturze różnych narodów. Dopiero na takim tle czytelne stają się dzisiejsze spory i dyskusje o tożsamości lwowskiej oraz „odwiecznej i niezmiennej polskości / ukraińskości Lwowa”.

Korzystając z narzędzi zaproponowanych przez antropologów literatury (W. Iser, W. Burszta, M. P. Markowski, R. Nycz) pytam o normy i wzory regulujące literackie zachowania autorów, sposoby, cele i środki użyte do kreowania obrazu lwowskich Innych. Bowiem wizja Lwowa wielokulturowego – *Leopolis multiplex* – jest ważna dla każdej z grup narodowych, piszących o Lwowie, ale, jak wykazały badania, jest to zawsze „wielokulturowość z silnym

akcentem” strony mówiącej. Co więcej, obrazy Lwowa w literaturze popularnej ukraińskiej i polskiej, a także, choć w mniejszym stopniu, żydowskiej, okazały się wzajemnie od siebie zależne i wchodzące ze sobą w spory. Widoczna w literaturze popularnej symetria w konstruowaniu „narodowych” obrazów pewnych fragmentów przeszłości Lwowa, w przypisywaniu jednoznacznej atrybucji narodowej (polskiej lub ukraińskiej) pewnym zjawiskom kulturowym, jest zarówno świadectwem tendencji w myśleniu o mieście po obu stronach polsko-ukraińskiej granicy, jak i środkiem ich umacniania lub, w niektórych niezwykle interesujących przypadkach, rekonstruowania. Zależności te umykały dotychczas obserwatorom wykorzystującym jedną tylko narodową perspektywę.

Monografia prezentuje literacki obraz Lwowa w kontekście dyskusji o tożsamości lokalnej i narodowej na pograniczach kultur. Uchwycenie zależności i związków między dyskursami polskim i ukraińskim pozwala także lepiej zrozumieć mechanizmy działania pamięci – indywidualnej i zbiorowej oraz zbadać typologiczne podobieństwa wybranych lwowskich wątków i motywów w różnojęzycznych literaturach. Ważne było dla mnie podejście do literatury jako zjawiska kulturowego i zwrócenie uwagi na jej związki z pamięcią zbiorową oraz sposobami konstruowania pamięci historycznej, o czym pisali m.in. B. Anderson, J. Assmann, M. Halbwachs, J. Le Goff.

Kolejne rozdziały monografii prezentują analizę obrazu Lwowa w powieściach i opowiadaniach różnych okresów: od Lwowa czasów habsburskich, poprzez tragiczny przełom Listopada 1918 roku, okres międzywojenny, literaturę epoki PRL i USRR, zagubioną w polskim i ukraińskim odbiorze czytelniczym twórczość autorów żydowskich aż po polskie i ukraińskie powieści współczesne.

Praca ta jest nowatorska pod trzema przede wszystkim względami. Po pierwsze, nigdy wcześniej w badaniach nad literackim obrazem Lwowa nie zostało tak gruntownie wykorzystane podejście komparatystyczne. Z równą uwagą i maksymalną możliwą neutralnością literaturoznawcy-antropologa sięgam po teksty polskie i ukraińskie, szukając w nich wzorców myślenia o Lwowie, podobnych i przeciwstawnych wartościowań tych samych miejsc czy wydarzeń – a także wspólnych schematów, wedle których te wartościowania, obrazy, a także wątki są budowane. Dodać warto, że zdecydowana większość omawianych przeze mnie tekstów ukraińskich, nawet tych kluczowych dla ukraińskiego myślenia o Lwowie, jak powieści Jurija Wynnyczuka, Romana Iwanyczuka, opowiadania Bohdana Nyżankiwskiego czy Zenona Tarnawskiego, w niniejszej pracy po raz pierwszy zostaje zaprezentowana polskiemu odbiorcy. Również czytelnik ukraiński dzięki mojej monografii zyskuje nieistniejącą wcześniej możliwość zapoznania się z tekstami ważnymi dla stanowienia polskiej narracji lwowskiej, niedyskutowanymi i nieanalizowanymi dotychczas w ukraińskim dyskursie naukowym.

Po drugie, nikt wcześniej nie poddał analizie tak dużego wyboru mówiących o Lwowie tekstów literatury popularnej, które – na pozór skazane na krótkotrwałą recepcję - z różnych powodów otrzymały po latach, w zmienionych warunkach politycznych i społecznych, „drugie życie”. Tymczasem to właśnie literatura popularna oraz literatura dla dzieci i młodzieży bardzo wyraźnie odzwierciedlają „powszechną wiedzę”, stan „pamięci zbiorowej”, najpowszechniejsze w danej społeczności uzupełnienie zdania „wszyscy wiedzą, że Lwów jest...”. Równocześnie te same teksty nie tylko odzwierciedlają dyskurs dominujący, ale także umacniają go lub wręcz kształtują. Tak było w międzywojennym dwudziestolecu, kiedy

powieści i opowiadania o lwowskich Orłętach stanowiły kanon polskiego, a wspomnienia ukraińskich żołnierzy o Lwowskim Listopadzie – ukraińskiego wychowania patriotycznego, tak było i w latach dziewięćdziesiątych, kiedy ich wznowienia miały dostarczać wzorców nowym pokoleniom młodych czytelników w radykalnie zmienionej przecież sytuacji geopolitycznej i kulturowej.

Niekiedy zresztą przewrotne wykorzystanie tego mechanizmu stanowi właśnie o sile danego tekstu: Marek Krajewski swoimi, popularnymi zarówno w Polsce, jak i na Ukrainie, kryminałami w stylu *noir* o śledztwach komisarza Edmunda Popielskiego, choć wychodzi od mitu *Leopolis Multiplex*, buduje nowy, otwarty na racje obu stron – polskiej i ukraińskiej – i dla obu stron atrakcyjny, choć wcale nie czarujący i sielski obraz międzywojennego miasta z jego konfliktami, rozwarstwieniem społecznym i problemami w komunikacji międzykulturowej.

Wszystkie te aspekty „długiego” i „międzykulturowego” życia tekstów literackich z obrzeży „wielkiej literatury”, tych świadectw powszechnych gustów i popularnych wyobrażeń, stanowią w prezentowanej pracy główny przedmiot moich zainteresowań: fenomen ukraińskiego współczesnego zachwytu epoką habsburską; nowa popularność wśród polskich odbiorców patriotycznych powiastek dla młodzieży z okresu międzywojennego, prezentujących obraz Lwowa *Semper Fidelis*, z Ukraińcami obsadzonymi w roli najeźdźców, barbarzyńców i bandytów; entuzjastycznie przyjęte we Lwowie wznowienia ukraińskich socrealistycznych powieści z lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XX wieku, pod względem konstrukcji fabuły czy rysunku postaci nieznośnie sztampowych i, wydawałoby się, skazanych na zapomnienie – a jednak popularnych jako świadectwo budowania własnego, ukraińskiego, odmiennego od imperialnego obrazu historii; próby stworzenia nowego literackiego języka w mówieniu o wielokulturowym Lwowie – udane w przypadku cyklu powieściowego Marka Krajewskiego, powtarzające *de facto* stare stereotypy narodowościowe o wyższości własnej kultury nad kulturą konkurującą o „tytuł własności” do Lwowa w przypadku Marii Nurowskiej czy Jurija Wynnyczuka.

Po trzecie wreszcie, wielkim nieobecnym popularnego obrazu Lwowa okazuje się w świetle moich badań własny obraz Lwowa, stworzony przez autorów żydowskich. Więcej nawet: jest to temat znany wyłącznie specjalistom. W osobnym rozdziale *Żydzi we Lwowie, Żydzi o Lwowie* po raz pierwszy dokonuję przeglądu żydowskiej narracji lwowskiej z punktu widzenia czytelnika – niejudaisty. Zestawiam ten własny, literacki obraz żydowskiego Lwowa z „wiedzą powszechną”, stereotypowym obrazem lwowskiego Żyda, tworzonym i odtwarzanym zarówno przez autorów polskich, jak i ukraińskich na przestrzeni całego XX wieku. Zadaję również pytanie o współczesny, ukraiński obraz „lwowskiego Innego”: staram się sprawdzić, jakie miejsce zajmują tu nieobecni lub słabo obecni Żydzi, a jakie – Polacy, wciąż w niektórych środowiskach postrzegani jako konkurujący o wyłączne prawo do pamięci o mieście.

Moje badania potwierdziły, że wizja Lwowa wielokulturowego – *Leopolis multiplex* – jest ważna zarówno dla piszących o Lwowie Polaków, jak i Ukraińców. W przeważającej części przypadków jest to jednak, co zostało w mojej książce na licznych przykładach pokazane, „wielokulturowość z silnym akcentem” strony mówiącej. Lwów autorów polskich jest wielokulturowy tak długo, jak nie zagraża to jego „nadrzędnej” polskości, Lwów autorów

ukraińskich odwrotnie – przede wszystkim ukraiński, a dopiero potem wielokulturowy. Wyjątki od tej reguły są na poziomie literatury popularnej nieliczne, powstają dopiero w ostatnich latach, ale zawsze pozostają bardzo interesujące.

Podsumowując: obrazy Lwowa w literaturze ukraińskiej, polskiej, żydowskiej są wzajemnie od siebie zależne, wchodzą ze sobą w spory, stanowią wzajemne na siebie reakcje. Zależności te umykają obserwatorom wykorzystującym jedną tylko narodową perspektywę. Moja książka po raz pierwszy bierze pod uwagę wszystkie te trzy narodowe dyskursy i wskazuje na ich wzajemne interakcje.

Prezentowana monografia stanowi podsumowanie wieloletnich i wielowątkowych badań. Rozdziały tej pracy w części wyrastają z tekstów poddawanych pod dyskusję w międzynarodowym gronie naukowców podczas konferencji naukowych i wykładów czy seminariów gościnnych, prowadzonych w kraju i za granicą (spis wystąpień konferencyjnych znajduje się w wykazie dorobku naukowego, punkt **I**). Niektóre rozdziały lub ich fragmenty są zmienionymi lub rozszerzonymi wersjami wcześniej publikowanych artykułów; szczegółowy opis znajduje się w wykazie dorobku naukowego, punkt **B.2**.

5. Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze

- **Antropologia literatury:**

Lwów jako „miejsce wspólne” różnych wspólnot wyobrażonych w kontekście galicyjskim

Wymieniona w punkcie 4 monografia *Lwów: o odczytywaniu miasta na nowo* stanowi podsumowanie kluczowych wątków moich wieloletnich badań. Od 2000 roku badam różne aspekty wielokulturowości Galicji Wschodniej ze szczególnym uwzględnieniem Lwowa, zarówno przez Polaków, jak i Ukraińców uważanego za kulturową stolicę regionu. W tej przestrzeni kulturowej wyraźnie zarysowują się najważniejsze dla tych terenów problemy międzykulturowego dialogu, a także międzykulturowych nieporozumień i konfliktów pamięci. Związana z tym problematyka może być badana na wiele sposobów.

Moja opracowana na podstawie rozprawy doktorskiej monografia *Eseiści o Lwowie: pamięć, sąsiedztwo, mity* (SOW, Warszawa 2006) została napisana z zastosowaniem metod filologicznych. Skupiona była przede wszystkim na specyfice eseistycznego ujęcia najważniejszych dla polskiego, ukraińskiego i rosyjskiego myślenia o Lwowie kwestii: związków pamięci indywidualnej i zbiorowej, wielokulturowości, transformacji mitu Lwowa. Cechy gatunkowe eseju literackiego – refleksyjność, otwartość, niekategoryczność sądów – pozwalały zbadać czysto literackie strategie konstruowania mitów miasta i ich funkcjonowania w literaturze wysokiej. Monografia ta według statystyk Google Scholar ma cztery cytowania. Fragment tej monografii, dotyczący polskiego obrazu Lwowa, został opublikowany również w ukraińskim tomie *Leopolis multiplex* (Грані-Т, Київ 2008), jako głos w obszernej, międzynarodowej dyskusji o pamięci i historii miasta.

Analiza obficie powstających w latach dziewięćdziesiątych XX wieku „lwowskich” esejów autorów ukraińskich i rosyjskojęzycznych stanowiła także pierwszy krok w formułowaniu

innego ważnego dla mnie tematu badawczego – historii i rozwoju ukraińskiego eseju literackiego jako gatunku. Ukraiński esej w tym okresie zaznał ogromnego rozkwitu, jednak w chwili pisania mojej monografii *Eseiści o Lwowie* nie istniały jeszcze żadne dotyczące go opracowania genologiczne czy historycznoliterackie. Szersze omówienie tego wątku moich zainteresowań znajduje się w dalszej części autoreferatu, w podpunkcie „Historia i współczesność ukraińskiego eseju literackiego”.

W kolejnych etapach mojej pracy, których zakończeniem jest monografia *Lwów. O odczytywaniu miasta na nowo*, zwróciłam się ku innym narzędziom badawczym i innym, w dużym stopniu niebadanym wcześniej materiałom źródłowym. Interesowały mnie, odmiennie niż podczas pracy nad doktoratem i monografią *Eseiści o Lwowie*, przede wszystkim problemy związane z literaturą popularną i odbiorem czytelniczym tekstów literackich dotyczących miasta. Moim głównym celem było przeprowadzenie antropologicznej analizy obrazu Lwowa w polskich i ukraińskich tekstach przeznaczonych dla masowego odbiorcy, powszechnie znanych i szeroko komentowanych. Jako kontekst przywołuję literaturę pisaną przez emigracyjnych, przede wszystkim anglojęzycznych autorów żydowskich. Skupiłam się na śledzeniu i interpretowaniu rozbieżności między różnymi odczytaniem tych samych tekstów, filtrowaniu obrazu literackiego przez pryzmat wcześniejszych doświadczeń czytelnika, ponownym wykorzystywaniu lub modyfikowaniu obrazów, motywów i wątków zaczerpniętych z tekstów wcześniejszych epok lub innojęzycznych autorów. Szerszy opis i przykłady analizowanych tekstów literackich znajdują się w **punkcie 4** niniejszego autoreferatu.

Tych zagadnień dotyczyły moje wystąpienia i wykłady podczas szkoły letniej „Historia żydowska i wieloetniczna przeszłość Europy Środkowo-Wschodniej”, organizowanej przez Centrum Historii Miejskiej Europy Środkowej i Wschodniej (Lwów 2010, 2013), objazdu naukowego Doktoratskolleg Galizien Uniwersytetu Wiedeńskiego (Lwów 2010), wiele artykułów naukowych i referatów konferencyjnych, wymienionych w wykazie dorobku naukowego odpowiednio w punktach **B.2** oraz **I**, a także tekstów publicystycznych i wystąpień popularyzatorskich, w tym podczas warszawskiego Festiwalu Nauki we wrześniu 2015 roku.

Od roku 2013 jestem jednym z wykonawców grantu „Literature and Cityscape. Urban Identity in East-Central Europe” (afiliacja: Institut für Slawistik, Uniwersytet Wiedeński, kierownik: prof. Alois Woldan). Do moich zadań należy koordynowanie i prowadzenie badań literaturoznawczych, dotyczących Lwowa, współpraca z innymi członkami grupy roboczej - nad stworzeniem końcowego raportu, dotyczącego lwowskich związków między literaturą a architekturą i tożsamością miejską. Raport końcowy ma także zawierać rekomendacje i opracowania dla władz lokalnych, dotyczące możliwości wykorzystania wielokulturowej spuścizny literackiej, artystycznej i architektonicznej w projektowaniu rozwoju badanych miast. Jest to projekt nowatorski pod względem badawczym; zakłada ścisłą współpracę literaturoznawców, historyków sztuki i architektów w badaniu sposobów kreowania, odczytywania i wykorzystywania przestrzeni miejskiej w wielokulturowych miastach Galicji i Bukowiny, o skomplikowanej historii, przerywanej wojnami i exodusami całych grup

ludności. Zakończenie prac i publikacja raportu końcowego planowane jest na początek 2016 roku.

W roku 2013 zostałam zaproszona przez lwowskie Centrum Historii Miejskiej Europy Środkowo-Wschodniej, współpracujące z Radą Miasta Lwowa i lwowską gminą żydowską, do udziału w międzynarodowym zespole ekspertów. Naszym zadaniem było zaproponowanie szczegółowych rozwiązań dla jednego z elementów projektu, który zwyciężył w konkursie architektonicznym narewitalizację Placu Synagog. Realizacja „Stel Pamięci” z dobranymi przez nasz zespół cytatami z tekstów literackich i wspomnieniowych planowana jest na rok 2016.

W 2010 roku z ramienia Instytutu Slawistyki PAN, we współpracy z Centrum Historii Miejskiej Europy Środkowo-Wschodniej (Lwów) byłam organizatorem interdyscyplinarnej, międzynarodowej konferencji naukowej „Lwów: lustro. Obraz wzajemny mieszkańców Lwowa w narracjach XX-XXI wieku”. Byłam autorem koncepcji konferencji, osobą odpowiedzialną za stronę merytoryczną i prowadzącą konferencję. W kwestiach organizacyjnych i technicznych ogromnego wsparcia udzieliło Centrum Historii Miejskiej.

Wygłoszone na tej konferencji referaty stały się podstawą rozdziałów monografii zbiorowej *Lwów: lustro. Obraz wzajemny mieszkańców Lwowa w narracjach XX-XXI wieku*, wydanej pod moją redakcją naukową w 2012 roku (SOW IS PAN, Fundacja Slawistyczna, Warszawa). Monografia ta to pierwsza tak wielostronna i szeroko zakrojona, interdyscyplinarna, podjęta przez międzynarodowe grono badaczy próba „zmierzenia” dystansu między deklarowaną a rzeczywistą wielokulturowością w wizjach artystycznych, narracji historycznej i życiu codziennym. Autorzy 15 tekstów starają się w perspektywie diachronicznej i synchronicznej uchwycić, co i dla kogo oznacza określenie „Leopolis multiplex”, jak w konkretnych przypadkach rozumiane jest „pokojowe współzycie różnych narodowości” i czy w ogóle można o nim mówić, w jaki sposób konstruowany jest obraz wielokulturowej idylli, tak typowy dla różnych lwowskich dyskursów – i wreszcie, kto i dlaczego wyłamuje się z tego chóru.

Obraz miasta i wsi

Zainteresowanie literackim obrazem Lwowa oraz szeroko rozumianą historią literatury ukraińskiej XX wieku poprowadziło mnie ku zainteresowaniu obrazem miasta i wsi w literaturze ukraińskiej. Jak pokazała zorganizowana pod moim kierownictwem interdyscyplinarna, międzynarodowa konferencja naukowa „Obce/swoje: miasto i wieś w literaturze i kulturze ukraińskiej”, temat ten budzi duże zainteresowanie badaczy.

Szeroko omawiane podczas konferencji napięcie między miastem a wsią, zmienne wartościowanie przypisywane tym środowiskom („dobre”, „korzystne” dla ukraińkości miasto versus „zła”, „niszcząca” wieś – i odwrotnie, zależnie od okresu historycznego, sytuacji społecznej i politycznej itp.) stanowi główny temat wyrosłej z wystąpień konferencyjnych monografii zbiorowej *Obce/swoje: miasto i wieś w literaturze i kulturze*

ukraińskiej (Scriptum, Kraków 2015), wydanej pod redakcją naukową Katarzyny Glinianowicz i moją.

- **Praktyka, krytyka i dydaktyka przekładu literackiego**

Jestem tłumaczką literatury pięknej i publicystyki z języków ukraińskiego i białoruskiego od 1998 roku. W 2013 roku otrzymałam nagrodę „Angelus dla tłumacza” za przekład uhonorowanej Literacką Nagrodą Europy Środkowej „Angelus” powieści Oksany Zabuzko *Muzeum porzuconych sekretów*. Jeszcze przed powstaniem nagrody dla tłumacza nagrodę literacką „Angelus” dostała inna przetłumaczona przeze mnie powieść, *Dwanaście kregów* Jurija Andruchowycza (2006).

Doświadczenie i materiały zgromadzone podczas pracy przekładowej wykorzystałam jako członek zespołu opracowującego program specjalizacji translatorskiej dla studiów II stopnia specjalności „filologia ukraińska” w Instytucie Filologii Wschodniosłowiańskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Przygotowałam dwa autorskie programy przedmiotów specjalizacyjnych dla tych studiów – konwersatorium „Krytyka przekładu” oraz zajęć praktycznych „Przekład literacki” (obecnie: „Przekład literacki: analiza i krytyka” oraz „Przekład literacki: zajęcia praktyczne”). Zajęcia te co roku są bardzo wysoko oceniane przez studentów w centralnych, anonimowych ankietach, prowadzonych przez UJ.

Przeprowadziłam również wykład gościnny na zaproszenie Studenckiego Koła Naukowego Katedry Ukrainistyki UW (2011) „Między Scyllą dosłowności a Charybdą dowolności: tłumaczenie literatury pięknej” oraz cykl zajęć poświęconych przekładowi literatury pięknej dla słuchaczy międzynarodowych warsztatów przekładowych w ramach wrocławskiego projektu „Pociąg do Ukrainy” (10-12 października 2011, Wydział Filologiczny Uniwersytetu Wrocławskiego).

Przygotowałam do druku dwa artykuły analityczno-krytyczne: *Daty, fakty, skojarzenia. O realiach w przekładzie na materiale wierszy Jurija Andruchowycza* („Między oryginałem a przekładem”, 2015 nr 27) oraz *Rozpisać na głosy. Tłumacz wobec stylizacji językowej (Translatio i literatura, Warszawa 2015)*, w którym na przykładach pochodzących z powieści Oksany Zabuzko *Muzeum porzuconych sekretów* analizuję możliwe warianty tłumaczenia różnych rodzajów stylizacji językowej. Poddaję także dyskusji możliwe sposoby tłumaczenia wstawek rosyjskojęzycznych we współczesnej literaturze ukraińskiej. Mamy tu do czynienia z wyjątkiem od zasady teoretycznej, głoszącej, że język trzeci pozostawiamy w tłumaczeniu bez zmian. Język rosyjski we współczesnej Ukrainie nie spełnia kryteriów „języka trzeciego”; może być używany w prozie i poezji ukraińskojęzycznej w różnych celach i z różnym nacechowaniem stylistycznym – i dopiero wzięwszy pod uwagę te właśnie cele i nacechowania, tłumacz może podjąć właściwą decyzję translatorską.

Z moimi zainteresowaniami translatorskimi związany jest także artykuł dotyczący działalności Józefa Łobodowskiego jako tłumacza poezji ukraińskiej i białoruskiej oraz

głównego – do lat sześćdziesiątych XX wieku – rzecznika spraw ukraińskich w paryskiej „Kulturze” (*Józef Łobodowski - Jerzy Giedroyc. Korespondencja 1947-1965*, „Przegląd Humanistyczny” 2011 nr 4). Prześledziłam w nim między innymi nieomawiane wcześniej szczegółowo przez badaczy losy planowanych przez Giedroycia, ale ostatecznie niewydanych, monumentalnych antologii poezji ukraińskiej oraz białoruskiej. Podstawowym źródłem była korespondencja Łobodowskiego z Jerzym Giedroyciem, z którą zapoznałam się w Archiwum Kultury w 2002 roku dzięki stypendium im. Stanisława Lama.

- **Historia i współczesność ukraińskiego eseju literackiego**

Moim celem jest usystematyzowanie istniejącej, rozproszonej wiedzy na temat historii, przemian i rozwoju ukraińskiego eseju literackiego od lat dwudziestych XX wieku i zbadanie licznych „białych plam” w historii tego gatunku na gruncie ukraińskim.

Nowatorstwo zadania polega na podjęciu tematu dotychczas jedynie wrywkowo zbadanego przez naukowców zarówno ukraińskich, jak i zagranicznych. Drugi aspekt przesądający o nowatorstwie zadania to wpisanie historii eseju ukraińskiego w kontekst eseistyki polskiej, niemieckiej, amerykańskiej, które bezpośrednio wpływały na rozwój tego gatunku w literaturze ukraińskiej. Takie próby nie były jeszcze podejmowane.

W dotychczasowych badaniach skupiałam uwagę przede wszystkim na trzech kwestiach, ważnych dla współczesnego eseju ukraińskiego. Są to kolejno: „doświadczenie lektury” jako jeden z fundamentów pisarstwa eseistycznego (esej jako zapis doświadczenia lektury, lektura jako pretekst do szerszych rozważań); eseistyczny głos w ukraińskich dyskusjach środkowoeuropejskich jako elemencie dyskusji o ukraińskiej tożsamości; problem niedookreślenia gatunkowego eseju na gruncie ukraińskim.

Przeprowadziłam cykl zajęć dla studium doktoranckiego IS PAN (rok akad. 2009/2010), ściśle związany z tym tematem, oraz wykład monograficzny "Ukraiński esej literacki" (rok akad. 2009/2010) dla studentów Katedry Filologii Ukraińskiej IFW UJ, co pomogło w systematyzowaniu wiedzy i materiału. Wygłosiłam dwa wystąpienia (wykład na zebraniu Komisji Słowianoznawstwa Polskiej Akademii Umiejętności, Kraków 2010 oraz referat *Ukraińska eseistyka ostatnich 20 lat - korzenie i cechy szczególne* na konferencji „20 lat minęło. Słowiańszczyzna na początku XXI w.” na Uniwersytecie Śląskim, 2010) na temat problemów związanych z tworzeniem historii oraz analizy eseju ukraińskiego. Opublikowałam artykuł *Czarne dziury, białe plamy: w poszukiwaniu historii ukraińskiego eseju literackiego* (2011, „Slavia Occidentalis”, nr 68) i wygłosiłam popularyzatorski wykład dla słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku przy Uniwersytecie Śląskim, filia w Jastrzębiu Zdroju (2009).

- **Literatura ukraińska XX wieku: pozostałe wątki moich badań**

Polska i ukraińska proza kobieca okresu międzywojennego

Jestem jednym z wykonawców grantu NCN „Polska i ukraińska proza kobieca okresu międzywojennego - perspektywa (środkowo) europejska”, afiliowanego przy Instytucie Badań Literackich PAN. Moje zadania obejmują koordynowanie prac przekładowych przy dwóch antologiach małej formy prozatorskiej, mających stanowić jeden z efektów prac naszego zespołu. Dla antologii autorek polskich opracowałam również biogram i przygotowałam od strony edytorskiej teksty Debory Vogel, jednej z najważniejszych lwowskich autorek interesującego nas okresu. Ponadto jestem w ramach tego grantu współredaktorką części bibliograficznej.

wiedza ogólna, dydaktyka i popularyzacja

dydaktyka

Od 2006 roku regularnie prowadzę zajęcia z historii literatury ukraińskiej XX wieku, a także z szeroko rozumianej kultury ukraińskiej dla studentów katedry ukrainistyki Instytutu Filologii Wschodniosłowiańskiej UJ (2006-2009 – umowa o dzieło, od 2009 do dziś – adiunkt), Wydziału Historii i Dziedzictwa Kulturowego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II (rok akad. 2009/2010 i 2010/2011), Instytutu Kultury Polskiej UW (2006-2009). W latach 2009/2010 i 2014/2015 prowadziłam również literaturoznawcze seminaria licencjackie dla studentów katedry ukrainistyki Instytutu Filologii Wschodniosłowiańskiej UJ. Do dziś w ramach tych seminariów obronionych zostało 10 prac licencjackich, bezpośrednio związanych z tematem przewodnim seminariów „Kontynuacje i nawiązania: wewnętrzny dialog literatury ukraińskiej”.

W roku 2014 zostałam powołana na promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim mgr Iwony Boruszkowskiej; temat jej pracy doktorskiej to „Szaleństwo, obłąkanie, choroba psychiczna w literaturze ukraińskiego modernizmu (Łesia Ukrainka, Olha Kobyłańska, Wołodymyr Wynnyczenko, Mykoła Kulisz). Kulturowe źródła tematu, jego realizacje estetyczne i sensoryjne” (Wydział Polonistyki UJ).

popularyzacja literatury ukraińskiej

W latach 2010-2015 opublikowałam w polskich czasopismach około 15 recenzji ukraińskich powieści i książek dotyczących Ukrainy (kwartalnik „Herito”, „Krytyka Polityczna”, tygodnik Ukraińców w Polsce „Nasze Słowo”. Na zamówienie wydawnictwa W.A.B. wykonałam trzy recenzje wydawnicze ukraińskich powieści współczesnych (por. wykaz dorobku, pkt M). W ramach wykładów dla studentów IKP UW oraz dla słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku UŚ prowadziłam prezentacje upowszechniające wiedzę o literaturze ukraińskiej dostępnej w przekładach polskich.

Lwów: czytanie miasta

W cyklu wykładów Instytutu Kultury Miejskiej w Gdańsku, zatytułowanym „Miasta, mity, mistyfikacje. O toposemiotyce przestrzeni miejskiej” wygłosiłam wykład „Lwów, między mitem a żyjącym miastem” (22.04.2015), dotyczący przemian w postrzeganiu przestrzeni miejskiej przez jej użytkowników.

W ramach warszawskiego Festiwalu Nauki (wrzesień 2015) wygłosiłam wykład otwarty „Żydzi we Lwowie, Żydzi o Lwowie”, prezentujący problemy związane z polską recepcją literatury żydowskiej, mówiącej o Lwowie i związanych z tym paradoksach.

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Urysz', located on the right side of the page.